

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียน เพราะการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการทำ ความเข้าใจ

ภาษาเป็นกุญแจแห่งคลังความรู้ ผู้ที่มีทักษะทางภาษาดีมักจะเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะภาษาช่วยให้บุคคลเข้าใจเรื่องราวที่เรียนได้ดี ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้แสวงหาความรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (สมปัด ตัญถรียรัตน์, 2531) ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนภาษาอื่นใดในโลก ถ้าพิจารณาการใช้ถ้อยคำภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ จะเห็นว่าภาษาไทยมีวิธีเรียบเรียงถ้อยคำอย่างมีจังหวะ มีความไพเราะ และมีความหมายลึกซึ้งสื่อความหมายได้ชัดเจน และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมหลายแง่มุม (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2534) ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทาน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2530 เนื่องในงานสัมมนาทางวิชาการเรื่องภาษาไทยกับการพัฒนาชาติ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความตอนหนึ่งว่า "...ภาษาไทยมีความสำคัญอย่างมากในการถ่ายทอดวัฒนธรรม และส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ผู้รู้ภาษาไทยจะเรียนวิชาอื่นเข้าใจดีไปด้วย หากอ่านเข้าใจ และรู้เรื่องก็สามารถเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ รวมทั้งรู้จักแสวงหาความรู้รอบตัวด้วย" (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2530)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ปี 2537 เป็น "ปีทองแห่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา" โดยมีเป้าหมายที่จะเร่งรัดคุณภาพประชากรให้เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามนโยบายโดยการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นทุกกลุ่มประสบการณ์ เน้นหนักการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งการศึกษาระดับประถมศึกษามีหลักการพัฒนาดังนี้

1. พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงหลักสูตร การอ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขเก่ง รอบรู้วิทยาศาสตร์ นวัตกรรมชัดเจน สุขภาพอนามัยแข็งแรง มีคุณธรรม จริยธรรมและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ ครู และนักเรียน ให้ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนจะต้องสอบผ่านก่อนจะไปสอบวิชาอื่นได้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี, 2537)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) กำหนดวิชาภาษาไทยให้อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเขียนเรียงความไว้ว่า นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ และเขียนตามรูปแบบที่กำหนดให้ได้

จากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) พบว่า กลุ่มทักษะภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำ เมื่อเทียบกับกลุ่มวิชาอื่น ๆ คือ ปี 2530 ได้ร้อยละ 57.84 ปี 2531 ร้อยละ 61.80 และปี 2532 ร้อยละ 66.29 ซึ่งกลุ่มวิชาอื่น ๆ ส่วนมากจะได้คะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป และยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น นักเรียนส่วนมากเขียนเรียงความไม่ได้ เนื่องจากขาดความรู้ ความคิดในเรื่องที่จะเขียน (กรรณิการ์ พวงเกษม, 2533) ขาดความพร้อมในการฝึกทักษะการเขียนเพื่อ

การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ขาดเนื้อเรื่องที่จูงใจ ขาดชุดฝึกที่มีประสิทธิภาพ (พยุ่ง ญาณโกมุท, 2518) นอกจากนี้นักเรียนบางคนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียงความ เพราะจดจำเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังแล้วเขียนตามไม่ได้ นักเรียนขาดทักษะในการใช้ภาษา ขาดประสบการณ์และความสามารถในการแสดงออกด้านการเขียน (อนงค์ บุญเลิศ, 2521) นักเรียนลำดับความคิดในการเขียนไม่ได้ ทำให้เขียนสับสนวุ่นวาย ผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน (รัชณี ศรีไพวรรณ, 2527) นักเรียนไม่มีความคิดในการเขียน จะเขียนด้วยความคิดของตนเองไม่ค่อยได้ ต้องลอกแบบ เลียนแบบ และไม่สามารถจะใช้คำใช้สำนวนภาษาให้สัมพันธ์เป็นเรื่องเป็นราวได้ (กรรณิการ์ พวงเกษม, 2535)

ในด้านครูผู้สอนก็พบปัญหาในการสอนเรียงความคือ ขาดความเอาใจใส่และความพยายามในการศึกษาวิจัยรูปแบบวิธีสอน หรือพัฒนาชุดฝึกการเขียนที่ได้ผลมาใช้ (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2520) ครูผู้สอนไม่ใส่ใจในการนำเทคนิคการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิดที่จะเขียน ครูไม่จัดกิจกรรมและประสบการณ์ด้านการเขียนเรียงความให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูบางคนไม่เข้าใจแม้กระทั่งเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนเรียงความ (อนงค์ บุญเลิศ, 2521) นอกจากนี้ยังพบว่า เนื้อหาหลักสูตรสำหรับเขียนเรียงความในปัจจุบันกำหนดไว้กว้างเกินไป ไม่ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนอยากเขียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดรูปแบบและชุดฝึกที่ได้ผล ครูละเลยในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเพราะได้ผลไม่คุ้มค่า กิจกรรมที่ครูใช้มาก ได้แก่ การเขียนตามหัวเรื่องที่กำหนดให้ การเล่าเรื่องให้ฟังก่อนและให้เขียนตามหรือขยายความย่อความ หรือให้เขียนตามหนังสือนิทานสั้น ๆ การ์ตูนประกอบเรื่อง เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ ปัญหาจากตัวนักเรียนและครู ปัญหาที่มาจากตัวนักเรียนนั้น ก็คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการเขียนเรียงความต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาในการเรียนภาษาไทย ผู้ที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ทางหนึ่ง คือครูผู้สอน ครูผู้สอนควรศึกษาปัญหาและหาวิธีที่ช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนเกิดกำลังใจที่จะพยายามเรียนต่อไป ครูควรให้ความสำคัญกับนักเรียนที่เรียนอ่อนในด้านภาษา (จิตรรา คันธวงศ์, 2534)

ดวงเดือน แสงชัย (2533) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูว่า การสอนทุก ๆ แบบ ถ้าครูผู้สอนมีความพร้อม คือ มีความสามารถในการสอน มีความรู้ในเนื้อหาแม่นยำ ถ่ายทอดเป็น รู้จักจิตวิทยาในการสอนเด็ก รู้จักย่อยเนื้อหาที่ยากๆ ให้กลายเป็นง่าย ก็นับว่าประสบผลสำเร็จไปเกือบครึ่งหนึ่งแล้ว เพราะตัวครู คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะบันดาลให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างไรก็ได้ ครูที่มีความสามารถจะค่อย ๆ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนให้ค่อย ๆ หันเหเข้ามาในแนวทางที่ตนต้องการได้ ครูที่ดีจะเป็นผู้ที่ช่วยพัฒนาให้การเรียนการสอนมีคุณภาพดีขึ้น แม้จะต้องใช้เวลาบ้างก็ตาม

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ครูสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยได้ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำให้สามารถเรียนรู้ และบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดได้วิธีหนึ่ง คือ การจัดเนื้อหาและสื่อการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน ดังงานวิจัยของ ชรินทร์ ยารณะ, (2530) ได้เสนอแนะว่า "ควรจะให้มีการสร้างชุดการสอนสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนโดยเฉพาะ" ประภาภรณ์ (อ้างถึงใน จิตรา คันธวงศ์, 2534) ได้ให้ทัศนะในการสอนว่า สิ่งที่ต้องคำนึงในการสอนนักเรียนที่มีปัญหา คือ การสร้างโอกาสในการฝึกเขียนมากๆ เพราะนักเรียนต้องรีบฝึกการเขียน เพื่อเขียนให้ทันเพื่อนกลุ่มอื่นๆ การที่นักเรียนเขียนได้จะเป็นแรงจูงใจและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน เพราะในทักษะทั้ง 4 นั้น ทักษะการเขียนเป็นสิ่งที่นักเรียนทำบ่อยครั้งที่สุด ดังนั้นการสร้างแบบฝึกจึงต้องให้นักเรียนเขียนได้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและเสนอถึงสภาพสาเหตุของปัญหาในการเรียนการสอนการเขียนเรียงความ วิธีการสอนและแนวคิดในการสอน ดังนั้นเพื่อแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาในการเขียนเรียงความ ผู้วิจัยจึงได้สร้างแผนการสอนการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลการเรียนภาษาไทยต่ำชั้น โดยอาศัยแนวความคิดทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กในระดับประถมศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา ตลอดจนหลักการและวิธีเขียนแผนการสอน แล้วนำแผนการสอนที่ได้มาทดลองใช้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ น่าจะเป็นแนวทางในการสอนเขียนเรียงความในระดับประถมศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างแผนการสอนการเขียนเรียงความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลการเรียนภาษาไทยต่ำ

1.2.2 เพื่อทดลองใช้แผนการสอนการเขียนเรียงความที่สร้างขึ้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยางอุ้มวิทยาคาร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ที่มีผลการเรียนภาษาไทยต่ำ จำนวน 20 คน

1.3.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาการเขียนเรียงความในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 แผนการสอนการเขียนเรียงความ หมายถึง แผนการสอนการเขียนเรียงความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำข้อบกพร่องที่ได้จากการศึกษาความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียน เขียนเป็นแผนการสอนที่ประกอบด้วยความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นทำแบบฝึกการเขียนเรียงความ ขั้นสรุป ขั้นวัดผล) สื่อการสอน การประเมินผล

1.4.2 นักเรียนที่มีผลการเรียนภาษาไทยต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์วิชากลุ่มทักษะภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ต่ำกว่าร้อยละ 60 จากการประเมินตามสมุดประจำชั้น ป.02

1.4.3 แบบฝึกการเขียนเรียงความ หมายถึง แบบฝึกการเขียนเรียงความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่เน้นทั้งกลไกในการเขียน การลำดับความคิดในการเขียน และการเขียนเรียงความเป็นแบบฝึกที่มุ่งปรับปรุงและพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเรียงความ

1.4.4 ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความ หมายถึง คะแนนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาในด้านการเขียนเรียงความ ที่สำนักทดสอบ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติสร้างขึ้น

1.5 สมมติฐานการวิจัย

ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความหลังการทดลองสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการทดลอง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้แผนการสอนการเขียนเรียงความที่ประกอบด้วยขั้นตอนการฝึกทักษะการเขียนเรียงความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลการเรียนภาษาไทยต่ำ

1.6.2 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนการเขียนเรียงความในระดับประถมศึกษา